

مواضع متفاوت خطبا درباره مذاکرات

یک روز پیش از شروع مذاکرات ایران و آمریکا اغلب انمه جمعه به اظهارنظر درباره این رخداد پرداختند. در ادامه به برخی از این سخنان می‌پردازیم.

کاظم صدیقی، امام جمعه تهران در این زمینه گفته است: «ادعای اخیر رئیس جمهور آمریکا مبنی بر مذاکره مستقیم با ایران، یک فریب و ادعای بی اساس است. مذاکره مستقیم با آمریکا، با توجه به سابقه بدعهدی و عدم پایبندی این کشور به تعهدات بین‌المللی، در شان کشور ما نیست. با این حال، تلاش برای کاهش و یا لغو تحریم‌های ظالمانه از طریق هر روش مناسبی، امری ضروری است. مذاکره همواره رویکردی بوده که نظام جمهوری اسلامی ایران برای نشان دادن حسن نیت خود و تعامل منطقی با جهان اتخاذ کرده است... هدف از مذاکره، چه مستقیم و چه غیر مستقیم، کسب پیروزی است. یا می‌توان به توافقی ایده‌آل دست یافت که در آن تحریم‌ها لغو شوند، یا با نشان دادن بدعهدی طرف مقابل، می‌توان برگ برنده جدیدی در اختیار گرفت.»

احمد علم‌الهدی، امام جمعه مشهد نسبت به تصمیم برای مذاکره نیز تاکید داشته است: «۴۴ سال پیش امام بزرگوار ما فرمودند «رابطه ما با آمریکا رابطه میش با گرگ است». بعد از ۴۴ سال رهبر عزیز ما فرمودند «مذاکره با آمریکا عاقلانه، هوشمندانه و شرافتمندانه نیست»: از حرف امام تا حرف رهبری همه خط پیغمبر است، اگر بنا باشد امام و رهبری مطلع عده‌ای باشند که می‌گویند «باید با آمریکا ساخت»، بدبخت و بیچاره می‌شویم؛ به همین دلیل است که رهبری فرمودند «مذاکره با آمریکا ماهیت دشمنی، خیانت و جنایت آمریکا را عوض نمی‌کند.» او دزد و غارتگر است، آمده هستی ما را بگیرد و به خیال خودش منطقه را در طول قدرت خود درآورد؛ ما برای حفظ این کشور شهدای بسیاری دادیم و خانواده‌های زیادی داغ عزیزان خود را دیدند، این درست نیست بگویم برای نوسان ارز با دشمن مذاکره کنیم؟ او که می‌گوید باید همه چیزتان را بدهید تا من باشم حرف بزنم، غرور ملی ما را لگدمال می‌کند و هیچ ایرانی غیوری حاضر به این کار نمی‌شود. حالا آقایان می‌گویند با آمریکا مذاکره کنیم بلکه سرعت‌گیری شود در مقابل آنان، خیر برادر، اونمی‌ایستند، بدتر خواهد کرد.»

علیرضا اعرافی، امام جمعه قم نیز درباره مذاکرات گفت: «اگر مادر مواجهه با دشمنان بخواهیم ایستادگی کنیم باید اصول تعیین شده از سوی رهبر معظم انقلاب رعایت شود. آماجگی‌های نظامی باید حفظ شود و کشور نباید در برابر مذاکره شرطی شود و همگان باید برای اعتدالی کشور تلاش کنند و حرکت در هر میدانی باید بر اساس چهار چوب‌های رهبر معظم انقلاب باشد. جنگ ادراکی دشمنان باید میهم بر شمرده شود و دشمن می‌خواهد امید نسل امروز را بگیرد.»

امیر محمدی‌پور، امام جمعه کرمانشاه نیز تصریح کرد: «آمریکا بارها اثبات کرده به عهد خود وفادار نیست و جمهوری اسلامی ایران با کسی که بعدهدی می‌کند مذاکره مستقیم نخواهد داشت. آنچه که در عمان انجام می‌شود مذاکره غیر مستقیم است که چیز جدیدی نیست و در گذشته حتی زمان شهید رئیسی نیز انجام می‌شده است، اگر چه رسانه‌ها در این خصوص بزرگنمایی می‌کنند اما تا کنون زیر بار مذاکره مستقیم با آمریکا نرفتم. برگ برنده مذاکرات دست آمریکا نیست و تاکنون دائم مجبور به عقب‌نشینی شده است. خواست آمریکا مذاکره درباره چهار موضوع هسته‌ای، عدم دخالت ایران در منطقه، مسائل موشکی و فضایی بود، اما جمهوری اسلامی اعلام کرد که فقط در زمینه هسته‌ای مذاکره می‌کند و آمریکا هم عقب‌نشینی کرد. به علاوه خواست آمریکا انجام مذاکرات در امارات بود اما جمهوری اسلامی اعلام کرد امارات نمی‌خواند و در نهایت ما تعیین کردیم که کار کجا انجام شود. اگر بگویم مذاکره نتیجه‌مندار اعلام می‌کنند که جمهوری اسلامی از حالا زیر مذاکره زده است و اگر بگویم نتیجه دارد یعنی آمریکا را نشانخته‌ایم. همانطور که آمریکا تاکنون بارها در برابر ایران عقب‌نشینی کرده، عقب‌نشینی نهایی را نیز خواهد داشت و ملت شیرینی مقاومت را خواهند چشید.»

همچنین **سیدحسین عاملی، امام جمعه اردبیل**، در خطبه‌های نماز جمعه گفت: «ترامپ این هفته اذعان کرده بود که مطالبه ما فقط این است که ایران سلاح هسته‌ای نداشته باشد؛ او اگر در این حرف خود صادق باشد و مذاکره را ابزار مبارزه با ایران قرار ندهد، مذاکره به سرانجامی خواهد رسید، چون ایران درصدد ساخت سلاح هسته‌ای نیست. اگر ترامپ در حرف خود صادق باشد، مذاکره به نتیجه می‌رسد... وجود نظرات‌های فراتوافقی و بسیار وسیع که توسط آژانس اعمال می‌شود، همه تلاش‌های هسته‌ای ایران را در مرئی و منظر آژانس و کشورهای اروپایی و آمریکا قرار داده است و حتی بعضی از دانشمندان هسته‌ای ما از همین طریق شناسایی شدند. بنابراین همه چیز در نهایت شفافیتی است پس همه متوجه باشند که اگر مذاکره مشکلی پیدا کند یا به جایی نرسد، مقصر اصلی آمریکاست نه ایران.»

نظر خواهی

شوک مستقیم به تندروها

جریان شناسی سیاسی مذاکرات امروز در گفت‌وگو با فعالان سیاسی



گروهی از نمازگزاران دیروز تهران در اعتراض به ازسرگیری مذاکرات با آمریکا تجمع کردند. عکس: آرش خاموشی، هم‌میهن

پیشینه

درباره نوع تعاملات ایران و آمریکا از همان روزهای پس از پیروزی انقلاب ۱۳۵۷ و تصرف سفارت آمریکا در تهران در آبان ۱۳۵۸ اختلافات میان دو کشور از جمله مسائل بین‌المللی محسوب می‌شد؛ اختلافاتی که همیشه وجود داشت و البته فرازونشیب بسیاری نیز به همراه آورده بود. مذاکره، گفت‌وگو و ارتقای سطح دیپلماتیک میان دو کشور، هم در دوران جنگ و هم در سال‌های پس از آن بارها مطرح شده و بحث‌ها و موافقین و مخالفین داشته‌اند؛ به‌ویژه پس از آنکه ماجرای مک‌فارلین و کیت و کلت و انجیل او در تهران هم فضای داخلی ایران و هم فضای داخلی آمریکا را ملتهب ساخت. البته اگر در همه سال‌های دهه ۶۰ اغلب مسئولان و دست‌اندرکاران مخالف مذاکرات و ارتقای روابط میان ایران و آمریکا بودند اما از نیمه دوم دهه ۷۰ دو جبهه موافقان و مخالفان ارتباط دیپلماتیک با آمریکا به میان آمدند و در سال‌های ریاست جمهوری سیدمحمد خاتمی، صحبت و اظهارنظر متفاوت درباره آن شد و دیگر این ارتباطات به عنوان تابو محسوب نمی‌شد. چنانچه خاتمی در نشست انجمن صنفی روزنامه‌نگاران در اسفندماه سال ۱۳۸۵ با بیان اینکه در دوران ریاست جمهوری او مذاکره با آمریکا مردود شناخته می‌شد، گفت: «الان این تابو شکسته شده است و همین امر زمینه‌ای را فراهم می‌کند که با رعایت مصالح ملی بتوان مشکلات را ان‌شالله با هزینه کمتر حل کرد.» البته درباره دوره او گفته می‌شد ایران درباره کشورهای همسایه به‌ویژه افغانستان تعاملاتی با آمریکا داشت اما در همه سال‌های بعد از او که ریاست قوه مجریه در دستان محمود احمدی‌نژاد

تحلیل‌تان درباره مذاکره پیش رو و تیم مذاکره‌کننده چیست؟ آیا موافق مذاکره مستقیم با آمریکا هستید؟ چرا؟

فیض‌الله عرب‌سرخی: با توجه به مخالفت‌هایی که از سوی نیرهای افراطی داخلی، براندازها و نیرهای صهیونیستی، با اصل مذاکره وجود دارد، باید نگران برگزاری جلسات اولیه مذاکرات بود. به‌نظر کارهای تخریبی در سطح گسترده صورت خواهد گرفت تا این مذاکرات شکل بگیرد اما به هر حال خوشبختانه حاکمیت اصل مذاکره را پذیرفته و تا آنجایی که من هم شنیده‌ام، مستقیم و غیرمستقیم شدن مذاکره را به فضای عمومی و نحوه مواجهه طرف مقابل سپرده‌اند. بنابراین، خود اینکه این مذاکره آغاز می‌شود، اتفاق مهمی است که باید از آن پاسداری کرد و با قدرت تمام و با مناسب‌ترین کادرها در آن مشارکت کرد و از فرصت مذاکره برای کاستن از شکاف‌ها و کم کردن دامنه تحریم‌ها استفاده کرد. خیلی سخت است که قبل از آغاز مذاکرات، پیش‌بینی کنیم چه نتایجی را در بر خواهد داشت اما اجمالاً، تأکیدهای طرف مقابل بر جدی بودن در مذاکره و اینکه خبر اعلام آغاز مذاکرات را در دیدار چهره بر جسته مخالف مذاکره، یعنی نتایج‌ها اعلام کرده‌اند، فکت است. باید خوش‌بین بود. همچنین با توجه به گرایش اقتصادی ترامپ، فکر کنیم که می‌تواند زمینه‌ساز مناسبی برای حل و فصل حداقل بخشی از مشکلات اقتصادی فی‌مابین باشد، که اتفاقاً ایران از آن استقبال می‌کند.



محمد مهاجری: مذاکراتی که قرار است انجام شود، هر چند که زودتر از این نیز می‌توانست رخ دهد، مذاکرات راهبردی برای ما است. اما همه‌هم تفسیر موجود معتقدم که این یک «پیش‌مذاکره» است، یعنی مذاکره اصلی باید توسط وزرای خارجه دو کشور انجام شود. حتی اگر قرار است مذاکره غیرمستقیم انجام شود، باید در سطوح عالی‌تر باشد و افرادی که وارد مذاکره می‌شوند با همدیگر هم‌تراز باشند. به همین دلیل من آن را یک پیش‌مذاکره می‌دانم و در واقع بر سر مقدماتی به توافقی می‌رسند و ممکن است نتوانند اختلافاتی را حل کنند و آنها را در جلسات بعدی مطرح خواهند کرد و موضوع را ادامه خواهند داد. با توجه به اینکه رئیس جمهور آمریکا



موضوعات مربوط به مذاکره را محدود کرده است و اعلام کرده تنها مسئله‌ما که تمایل داریم این است که ایران بمب هسته‌ای نداشته باشد، این موضوع مقدمه‌ای دارد و آن این است که سطح غنی‌سازی تا یک جایی کاهش پیدا کند که احتمال تبدیل شدن به بمب اتمی را نداشته باشد و یا احتمال ساختن آن را تضعیف کند. گمان می‌کنم وزیر امور خارجه کشور ما در این زمینه توان مذاکره را دارد. این مذاکره از نوع حقوقی هم نیست، چرا که مذاکرات حقوقی با آژانس انجام می‌شود، در واقع یک مذاکره سیاسی است. از طرفی این مذاکره قطعاً به معاملاتی خواهد انجامید که می‌تواند از نوع اقتصادی باشد. در شرایطی که آمریکایی‌ها به دنبال آن هستند که ما بپذیریم به سمت بمب هسته‌ای نرویم، هر چند که پیش از آن نیز قرار نبود چنین موضوعی اتفاق بیفتد، یا توانمندی‌های هسته‌ای ایران محدود شود در مقابل آن آمریکایی‌ها باید یک کاری برای ما انجام دهند که هم شامل برداشتن تحریم‌هاست و هم اینکه گشایش‌هایی در سیستم اقتصادی کشور ایجاد شود. الان شایعاتی مطرح است مبنی بر اینکه بخش خصوصی آمریکا سرمایه‌گذاری‌هایی را در صنایع مختلف ایران انجام دهند و این یک فرصت دوگانه هم برای ایران و هم برای آمریکا است. در واقع آمریکایی‌ها یک بازار جدید و یک بستر اقتصادی جدید پیدا می‌کنند تا بتوانند در خاورمیانه یک پاتوق جدید ایجاد کنند و ایران می‌تواند پاتوقی برای صنایع مختلف از جمله خودروسازی و یک بازار خوب برای آمریکایی‌ها باشد. از این جهت فکر می‌کنم این مذاکرات می‌تواند به یک بازی برد-برد منجر شود، اما اینکه گمان کنیم مذاکره روز شنبه تمام خواهد شد قطعاً اشتباه است. مذاکرات ممکن است مدتی به طول بیاچنجد اما مهم این است که در مذاکرات روز شنبه، دو کشور در اصول کلی به تفاهم برسند.



حسین کتعمانی مقدم: کلماتی که در رسانه‌های ما به کار گرفته می‌شود؛ جایگاه سیاسی و قانونی خودش را ندارد. یک زمانی ملاقات انجام می‌شود و یک موقع مذاکره می‌شود. یک زمانی بحث مستقیم و یک زمانی هم غیرمستقیم است. اینکه آیا این

مذاکره تبعات حقوقی و حقوق بین‌الملل دارد یا خیر؛ قاعده این است که اول باید موضوع مذاکره و اسناد بالادستی آن مشخص شود. الان ما با آمریکا بر سر بگرام مذاکره می‌کنیم و اسناد بالادستی آن سازمان ملل است؟ این مشخص نیست. دوم اینکه این مذاکره آیا برای حل مسئله است یا نه برای این است که ما با طرف مقابل خودمان صحبت کنیم که اختلافاتی که وجود دارد، مشخص شود. سوم اینکه در هر مذاکره‌ای باید زمان شروع و پایان مشخص شود. نمی‌شود مذاکره سال‌ها طول بکشد. چهارم اینکه بعد از اینکه موضوع مذاکره مشخص شد، اولویت‌بندی شود. پنجم اینکه تضامین توافقاتی که انجام می‌شود باید مشخص شود. چه تضمینی وجود دارد که توافق بشود و طرف مقابل دوباره زیر آن نرزد. مثل آن دفعه که آمریکا بر جام‌را پاره کرد. نکته ششم این است که ناظر مذاکرات کیست و اگر دعوا و اختلاف‌فطری ایجاد شد، آیا کسی هست بتواند میانجیگری کند؟ هفتم اینکه مذاکره کنندگان تا چه محدوده‌ای اختیارات دارند؟ هر توافقی که انجام شود، باید مراحل قانونی اش طی شود. این نیست که دو نفر بنشینند و با هم حتی تام‌الختیار هم باشند، توافق کنند و توافق انجام شود. قوانین کشورها ایجاد می‌کند که تعهدات تصویب شود. مسئله بعدی‌ای که مطرح است، این است که الان آمریکایی‌ها بیشتر دنبال این هستند که بگویند ما ملاقات کردیم و تاوپی مذاکره مستقیم شکسته شد. آمریکا در این کار هم منافع اقتصادی دارد. با توجه به بحران اقتصادی که آمریکا دچارش شده، نیاز دارد که در بحث انرژی، دست برتری را نسبت به چین و روسیه پیدا کند. به نظر می‌آید این دیدار که قرار است انجام شود، مذاکره نیست بلکه یک ملاقات است که در آن بحث خواهند کرد که چارچوب‌ها مشخص شود. بعد از اینکه چارچوب‌ها مشخص شود و دو کشور به توافق رسیدند، آن موقع تازه مذاکره شروع می‌شود و قاعدتاً مستقیم هم خواهد بود. من مخالف این شیوه مذاکره هستم که ما اختیاراتمان را در اختیار کشور ثالثی قرار دهیم که آن هم احتمالاً بسیاری منافع خودش تلاش خواهد کرد نه اینکه فکر منافع ملی ما باشد.

مسعود پزشکیان چهارشنبه هم از موافقت رهبری با سرمایه‌گذاری آمریکایی‌ها در ایران و هم موافقت ایشان با مذاکره و تاکید بر اینکه به دنبال سلاح هسته‌ای نیستیم؛ سخن گفت. تحلیل‌تان از این سخنان پیش از مذاکره چیست؟

فیض‌الله عرب‌سرخی: با توجه به اینکه نکته محوری طرف آمریکایی، بحث سلاح هسته‌ای ایران است، تأکیدی که دکتر پزشکیان داشتند و اینکه مذاکره پذیرفته شد و اینکه افرادی که در این زمینه، نکات متفاوتی را مطرح می‌کنند که این نگاه را نقض می‌کند، افرادی در سطح تصمیم‌گیری نیستند، به‌نظر کمک می‌کند تا این پیام رئیس جمهور بیشتر تثبیت شود و هیئت مذاکره‌کننده هم می‌تواند با تأکید بیشتری از آن دفاع کند. به هر حال درباره سلاح هسته‌ای ما از رهبری چیزی جز فتوای تحریم سلاح هسته‌ای نداریم. افرادی در حاشیه آمده‌اند مثلاً انارتی داشته‌اند که اگر آمریکا چنان کند، ما در راهبرد هسته‌ای مان تغییر تاکتیک می‌دهیم، افرادی نیستند که



حرف‌هایشان در این گفت‌وگوها جایگاه جدی پیدا کند. به‌نظر من همان فتوا و اظهارات رسمی مقامات مذاکره‌کننده، می‌تواند به اندازه کافی از استحکام لازم بر خوردار باشد و پیام راد قطعی‌ترین شکل خودش به طرف مقابل منتقل کند.

محمد مهاجری: هم ترامپ سیگنال‌هایی به سمت ایران فرستاد و هم ایران سیگنال‌هایی ارسال کرد. سیگنال ترامپ این بود که ما فقط می‌خواهیم ایران وارد مرحله ساخت بمب هسته‌ای نشود، معنای آن این است که به دنبال گسترش مذاکرات به سمت موضوعات دیگر نیست. البته ممکن است در زمان مذاکرات بحث‌های دیگری نیز از سوی دو طرف مطرح شود. طبیعی است که ممکن است ما نیز سیگنالی برای مسائل



اقتصادی بدهیم و این می‌تواند انگیزه‌ای شود تا راحت‌تر وارد مذاکره برای ایران شود.

حسین کتعمانی مقدم: مقام معظم رهبری بارها فرموده‌اند که من اگر بخواهم حرفی بزنم، خدام می‌زنم. اینطور موارد را به نظر می‌آید خود رهبری اعلام می‌کنند. به علت اینکه آقای پزشکیان چند بار نقل قول‌هایی انجام داده و چندان معتبر نبوده، من برای نقل قول‌های ایشان چندان اعتباری قائل نیستم. همان موقع هم در بحث بر جام، مقام معظم رهبری فرمودند خودروهایی آمریکایی حق ندارند وارد ایران شوند. در ارتباط با مسائل مختلف، خودایشان اظهار نظر می‌کنند. تا خود رهبری صراحتاً نگویند، من هیچ حسابی روی این نقل قول‌ها باز نمی‌کنم.

